

„Staň se člověkem“, II.

Bůh stvořil lidstvo ke svému obrazu, k obrazu Božímu ho stvořil; stvořil je jako muže a ženu. (Gn 1, 27) [Otec] nás vytrhl z moci temnoty a uvedl do království svého milovaného Syna. On je obraz neviditelného Boha, prvorozený všeho stvoření. (Kol 1, 13.15)

Během velikonočních svátků obnovujeme – v osobní rovině i jako společenství – svěžest a radost křesťanské identity. „Obnovujte ducha své mysli a oblékněte se do nového člověka stvořeného k Božímu obrazu, plného spravedlnosti, svatosti a pravdy.“ (Ef 4, 23–24). Máme před sebou několikatýdenní přípravu, která z Apoštolovy zbožné fráze může udělat pravdivé vyznání. „Kde jsi, člověče?“ (Gn 3, 9). „Kde je tvůj bratr?“ (Gn 4, 9). Ježíš odpovídá: „Každý, kdo plní vůli Boží, to je můj bratr i sestra i matka.“ (Mk 3, 35).

1. PŘÍPRAVA A KLÍČOVÉ POJMY

Hospodin Bůh zavolal na člověka: „Kde jsi?“ (Gn 3, 9). A tak Kristus, když přicházel na svět, řekl... „Zde jsem, abych plnil, Bože tvou vůli.“ (Žid 10, 5.7)

O čem v těchto dnech rozmlouváte? Co prožíváte?

S čím přicházíte k dnešní bohoslužbě?

Jaký pokrok jste v minulém týdnu udělali v přípravě na Velikonoce?

Proč lidé přinášejí *oběti*? Jak chápete jejich smysl? ^{Gn 4, 3–4; Iz 1, 11nn}

Máte o svém křesťanském životě konkrétní představu, kterou se snažíte naplnit?

Příběh **obětování Izáka** (Gn 22, 1–19) je teologickým vrcholem vyprávění o Abrahámovi. Bývá argumentem pro odmítání lidských obětí, legitimizaci výhradního kultu v Jeruzalémě (hora *Mória*, 2 Kron 3, 1) nebo odlišení obětování od zabití. Již první křesťané ukazují souvislost mezi *milovaným synem* a Ježíšem (Gn 22, 2.16; Mk 1, 11; 9, 7), Izákovou *dokonanou obětí* a jeho životem (Gn 22, 10; Žid 11, 17–19). V českém katolickém prostředí se pojem **proměnění** používá ve dvojím, matoucím smyslu. V souvislosti s eucharistií má význam *trans-substanciace* (čes. *pře-podstatnění*; angl. *conversion*; srov. KKC, čl. 1376). Scénou Mk 9, 2 však je *trans-figurací* (čes. *pře-tváření*; angl. *transfiguration*; srov. *trans-formace*). V antické filosofii má každá věc obecnou *podstatu* (*substance*; např. chléb, žížala) a smysly postřehnutelnou *podobu* (*akcidenty*, *figury*; např. bílé kolečko, ružová, přestřižená). Po pře-podstatnění se z chleba v *podstatě* stává Tělo Kristovo, *podoba* bílého kolečka zůstává. Avšak Ježíš na hoře v *podstatě* zůstává Ježíšem, jen se mění jeho *vnější zjev*. Místo *podstatné proměny* nastává *zjevení*.

V krátké diskuzi si předsedající v hlavě shrne očekávání, touhy a intence účastníků bohoslužby a připraví si vstupní modlitbu podle následujícíhoustru:

Kdo? „Bože, náš Otče...“

Proč? „pověřil jsi svého Syna, aby k nám promlouval;“
zjevuješ nám pravou podstatu člověka a lidského života;“

Co? „ať nasloucháme Božímu Slovu s úctou a rozvahou;
daruj nám Ducha moudrosti, ať ve svém životě usilujeme o pokoj, smíření a soucit;“

Jak? „Skrze Krista, našeho Pána.“

2. LÍTOST NAD HŘÍCHY A MODLITBA

Předsedající začne bohoslužbu znamením kříže:

Ve jménu Otce i Syna i Ducha Svatého.

Na hoře u Césareje Filipovy^{Mk 8, 27} se učedníkům jen mírně pootevřeli oči. Řadě věcí nerozuměli a souvislosti nechápali. Až cesta do Jeruzaléma a velikonoční vzkříšení jim pomohly pochopit smysl nebeského vidění a Hlasu. Zvládneme si udělat čas i prostor, abychom byli k Bohu blíží? Proměňuje nás svatopostní úsilí k lepšímu *bytí člověkem*? Neskrýváme své pravé já i před svými nejbližšími?

Následuje chvíle ticha.

V rámci úkonu kajícího je možné si obvyklým způsobem umýt ruce a pronášet u toho slova žalmu 51, 4 „Smyj ze mě, Bože, mou nepravost a očisť mě od hříchu.“

V: Přinášíš nám slovo nebeského Otce, Pane:

smiluj se nad námi.

O: Pane, smiluj se nad námi.

V: Dáváš nám životní naději, která překonává hranice smrti, Kriste:

smiluj se nad námi.

O: Kriste, smiluj se nad námi.

V: I hříšníkům dáváš zahlédnout záblesk nebeské slávy, Pane:

smiluj se nad námi.

O: Pane, smiluj se nad námi.

V: Smiluj se nad námi, všemohoucí Bože,
odpušť nám hříchy a doved' nás do života věčného.

O: Amen.

Zde následuje **modlitba**, která shrne očekávání, touhy a intence účastníků bohoslužby.

3. NASLOUCHÁNÍ PÍSMU

*„Tvůj hlas jsem slyšel v zahradě a bál jsem se, že jsem nahý, a proto jsem se skryl.“ (Gn 3, 10) Ačkoli to byl Syn Boží, naučil se svým utrpením poslušnosti.
(Žid 5, 8)*

Bylo to naposled, co se Hospodin ozval Abrahámovi. Před nějakými čtyřiceti lety Abram vstoupil do Zaslíbené země s příslibem velikého potomstva (Gn 12, 1–7). Své naděje tehdy vkládal do Lota, kterého miloval jako svého syna. Když se jejich cesty rozešly (Gn 13, 11), vzala Sára iniciativu do vlastních rukou (Gn 16, 2). Po letech toho hořce litovala (Gn 21, 10). Naplní konečně Hospodin svůj příslib v Izákovi?

(V – Vypravěč; H – Hospodin/anděl; A – Abrahám)

Úryvek z první knihy Mojžíšovy.

22, 1–2.9–18 (Šrámek+jäg)

Obětování Izáka: 22, 1≈19

V Bůh se rozhodl podrobit Abraháma zkoušce a řekl:

H „Abraháme!“

A „Zde jsem!“

H „Vezmi syna, jediného, jehož miluješ, Izáka, a jdi do kraje Mória a tam ho obětuj jako zápalnou oběť na hoře, kterou ti ukážu!“

V Přišli na místo, o němž Bůh mluvil. Abrahám postavil oltář, narovnal hranici dříví, svázal synka Izáka a položil ho na dříví na oltář. A Abrahám napráhl ruku s nožem a chtěl syna zabít. V tu chvíli na něho zavolal Hospodinův anděl z nebe:

H „Abraháme, Abraháme!“

A „Zde jsem.“

- H** „Nevztahuj ruku na hochu, neubližuj mu! Teď vím, že jsi bohobojný a žeš neušetřil pro mne ani vlastního syna, jediného!“
- V** Když se Abrahám rozhlédl kolem, uviděl nablízku berana, zapleteného v houštině za rohy. Abrahám šel, berana vzal a obětoval ho jako zápalnou oběť místo syna. Pak nazval místo to Adonaj-jir'e, Hospodin opatří. A dodnes se říká: „Na hoře Hospodinově se opatří.“ Hospodinův anděl zavolal po druhé z nebe na Abraháma:
- H** „Přisahal jsem ve vlastním nitru, žeš učinil tuto věc a neušetřil jsi vlastního syna, jediného: požehnám ti hojným požehnáním a nesmírně rozmnožím tvé potomstvo jako na nebi hvězdy a jako písek na mořském břehu. A tvé potomstvo obsadí městské brány svých nepřátel. A všechny národy země budou navždy v tvém potomstvu požehnány, protožeš uposlechl můj hlas.“

– Slyšeli jsme slovo Boží.

Ježíše čeká poslední – životní – cesta. Chce naposled projít celou Zaslíbenou zemí, pěkně od severu k jihu (Mk 8, 27 – 10, 52). Otevřeně mluví o kříži a utrpení. Ale proč? Copak má smrt něco společného s Božím královstvím? Učedníci mají v hlavě zmatek. „Proč rabbi mluví najednou tak morbidně? Proč Petra nazval satanem?“ Podivné myšlenky ustoupí příjemnému očekávání, ve kterém by měli v Jeruzalémě převzít moc a obsadit ministerské posty (Mk 10, 37.41). Nebo si snad Ježíš pod *Božím královstvím* představuje něco jiného?

(E – Evangelista; H – Hlas; P – Petr)

Úryvek z evangelia podle Marka.

9, 2–10 (BOG+jäg)

Ježíš v božské slávě: 9, 2–10

- E** Po šesti dnech vzal Ježíš s sebou Petra, Jakuba a Jana a vyvedl je na vysokou horu, aby byli sami. A byl před nimi proměněn. Jeho oděv zářivě zbělel – žádný bělič na zemi by ho nedovedl tak vybělit. Zjevil se jim Eliáš s Mojžíšem a rozmlouvali s Ježíšem. Petr se ujal slova a řekl Ježíšovi:

- P** „Rabbi, je dobře, že jsme tady. Máme udělat tři stany: jeden tobě, jeden Mojžíšovi a jeden Eliášovi.“
- E** Nevěděl totiž, co by měl říci; tak byli vystrašení. Tu se objevil oblak a zastínil je. Z oblaku se ozval hlas:
- H** „To je můj milovaný Syn, toho poslouvejte!“
- E** Když se rozhlédli, najednou u sebe neviděli nikoho jiného, jenom samotného Ježíše. Když sestupovali s hory, přikázal jim, aby nikomu nevypravovali o tom, co viděli, dokud Syn člověka nevstane z mrtvých. Toho slova se chytili a uvažovali mezi sebou, co to znamená *vstát z mrtvých*.

– Slyšeli jsme slovo Boží.

„Co jste tam dělali?“, ptali se ostatní učedníci Petra, když se Ježíš vrátil a s ním napůl vyděšení nejbližší přátelé. Možná mu Ježíšův zákaz o tom mluvit zas takový problém nedělal. Bylo toho tolik, co mu nedávalo smysl: Hospodinův oblak, zářivý oděv, Eliáš s Mojžíšem a pak ta poznámka o *vstání z mrtvých*... Zázračné nasycení několika tisíc lidí (Mk 8, 1–9) nebo výslovné zrušení zákonných předpisů o rituální čistotě pokrmů (Mk 7, 19) proti tomu působilo vyloženě fádně. Tak co se tam na té hoře odehrálo? Jako by se Petr ocitl v dávném příběhu na úpatí hory Sinaj (Ex 34, 29–35). Hospodin tehdy sestupoval v oblakovém sloupu, aby se setkal s Mojžíšem, a všechen lid se bohabojně klaněl u svých stanů (Ex 33, 9.10). V tajuplném rozhovoru Mojžíš naslouchal Božímu hlasu a byl jím rozzářen (Ex 34, 35). Nyní Petr nevěří vlastním očím a neví, co říct (Mk 9, 6). Byla to jen chvíle, kdy měl pocit, že Muž z Nazareta spojuje Nebe i zemi. Snad je víc než Mojžíš? On se styděl za to, že jeho tvář pohasíná (2 Kor 3, 12–18). Ježíš obklopen Božím majestátem působí však tak nějak přirozeně (2 Petr 1, 16–19). Tak proč ten zákaz o tom mluvit? Petr nad tím dumal a jen mlhavě tušil, že odkaz Eliáše s Mojžíšem s tím nějak souvisí (Mk 9, 4). A tak stále přemýšlel nad Ježíšovými výroky o následování a těžkém kříži (Mk 8, 34), o evangeliu a objevení pravého života (v. 35) nebo o odlesku Boží slávy v těle i duši člověka.

Ještě několik měsíců Petrovi trvalo, než si začal uvědomovat, že dívat se na svět očima Božího království, uspořádat si životní hodnoty, důvěřovat v tom Kristu a dennodenně s tím žít není žádnou společenskou výhrou a ty zmínky o kříži, ztrátě sebe sama nebo studu před lidmi tohoto světa (Mk 8, 34–38) k tomu prostě patří. I Abrahám k tomu potřeboval dorůst. Když ho Hospodin poprvé oslovil, slíbil mu veliké jméno, potomstvo, i zemi do vlastnictví (Gn 12, 2.3.7). Byla to nabídka vpravdě lákavá. Podruhé mu Bůh slíbil potomků více než je prachu země (Gn 13, 16). Potřetí měl počet dětí převýšit i hvězdy na nebi (Gn 15, 5). A tak to šlo stále dál a dál. Jak krásné je důvěřovat Hospodinu, když žehná a velkoryse rozdává! Ale skutečně je víra Izraele takhle přímočaře výhodná: „Věř, budeš odměněn

a budeš mít dobré bydlo“? Na začátku svého příběhu Abram věřil, že *dostane potomstvo a zemi* (Gn 12, 1–7). Na hoře Mória se jeho *víra v obdarování* proměnila v *důvěru a oddanost Hospodinu*. A ta oddanost občas bolí. Pouze ten, kdo je slepý ke svému srdci, je skálopevně přesvědčen o blažené rozkoši.

Máme tendenci litovat chudáka Izáka a analyzovat podivuhodnou psychologii vztahu otec a syn. Židovská i křesťanská tradice výkladu často poukazuje na obětování bez prolití krve, ale nám se ten záblesk nože nad spoutaným Izákem s krvelačným Bohem na obláčku tolik líbí... (to abychom se nad ním mohli pohoršovat). – Rabbi Š. Riskin říká, že ani Abrahám ten příkaz „obětuj mi syna“ (dosl. *pozvedni ho*; Gn 22, 2) tehdy nepochopil. Usoudil, že má Izáka rituálně zabít, ale Hospodinův anděl ho v poslední chvíli naštěstí zastavil. A tím Abrahámova „kariéra“ skončila. Hospodin se pro něj odmlčel. – Ať už tehdy Bůh vyžadoval cokoli, Abrahám nezapřel svoji oddanost. A v „dobré víře“ dělal třeba i přešlapy. Ten, který mu slíbil věčnou budoucnost skrze syna Izáka (Gn 17, 19), zůstal svému slovu věrný a chránil ho. Stále zde platí evangelní slova: „Kdo svůj život pro [Hospodina a jeho Pomazaného] a pro evangelium ztratí, zachrání si ho.“ (Mk 8, 35). Abrahám byl rozechvělý. Důvěřoval Hospodinově vůli a radikálně zpochybnil naděje, které vkládal do svého „jediného“ syna. Důvěřoval Hospodinu a zpochybnil své životní plány, do kterých už dříve zakomponoval Boží přísliby. Bůh se dotkl nejhlubšího nitra jeho bytí a Abrahám už ve svém životě ušel dostatečně dlouhou cestu, aby pochopil, že teprve nyní se ukazuje náročnost následování Hospodina. Byl oddaný Božímu slovu. Nebál se zpochybnit své sny a cokoli, co si dokázal představit jako životní jistoty. Stal se pro lidi bláznem (srov. 1 Kor 1, 18). Svůj život v Božích očích však rozhodně neztratil.

Když Petr s ostatními přemýšleli o Ježíšovi a zjevení Boží slávy, uvažovali nad Božím královstvím, „ztrátě života“ a vstání z mrtvých. Až později si uvědomili, že lidský život může v tomto chaotickém a nepředvídatelném světě zrcadlit Boží slávu. Stačí mít odvahu a s inspirací Božího Ducha kriticky nahlížet svůj žebříček hodnot a životní plány. Pokud lidské srdce táhne člověka k novému způsobu života, touhám a nadějím, není pravdivější ten starý způsob nechat v poklidu zemřít (Řím 6, 4)? Petr byl svědkem pomyslného tetelení andělů. „Žasnou, že člověk je soudcem světa a pánem vesmíru“ (preface mešní liturgie).

4. ODPOVĚĎ PÍSMU

„Nevím. Copak jsem já strážcem svého bratra?“ (Gn 4, 9b) Z toho jsme poznali Lásku: že Kristus za nás položil svůj život. Také my jsme povinni položit život za své bratry. (1 Jan 3, 16)

Naším každodenním způsobem života, odění v běloskvoucím křestním rouchu, zjevujeme ostatním lidem veškeré naše životní naděje i důvěru v Hospodinovy přísliby.

Vyznejme víru, ve které jsme pokřtěni:

Apoštolské vyznání víry

Věřím v Boha, Otce všemohoucího,
Stvořitele nebe i země.

I v Ježíše Krista, Syna jeho jediného, Pána našeho;
jenž se počal z Ducha Svatého,
narodil se z Marie Panny,
trpěl pod Ponciem Pilátem,
ukřižován umřel i pohřben jest;
sestoupil do pekel,
třetího dne vstal z mrtvých;
vstoupil na nebesa,
sedí po pravici Boha, Otce všemohoucího;
odtud přijde soudit živé i mrtvé.

Věřím v Ducha Svatého,
svatou církev obecnou,
společenství svatých,
odpuštění hříchů,
vzkříšení těla a život věčný.

Amen.

Modlitba věřících

Apoštol Pavel nás vybízí, abychom se ve shromáždění věřících obraceli k Bohu prosbami, přímlovami i díky.

Určitě ho máme i za co chválit. (srov. 1 Tím 2, 1–2; Zj 7, 12)

Doporučuji v návaznosti na slyšené Boží slovo ve společném rozhovoru zformulovat 2× chvály, 2× díky, 2× prosby a 2× přímlovy. Až se budou jednotlivá zvolání pronášet, jako odpověď lidu lze použít „**Přijď království tvé!**“

Snad je moudré vzpomenout i na nemocné a na lidi v karanténě, na ty, kdo jsou v první linii boje s epidemií, na zdravotníky, policisty, vojáky, hasiče a na všechny, kteří svou službou a nezištnou pomocí nesou riziko nákazy. Pamětliví můžeme být i na děti, studenty, jejich sebedisciplínu k učení v této době, pedagogy, akademiky a inspiraci k vlastnímu rozvoji.

5. MODLITBA PÁNĚ

„Získala jsem mužského potomka s Hospodinovou pomocí.“ (Gn 4, 1b) „Až povýšíte Syna člověka, tehdy poznáte, že JÁ JSEM. Nic nedělám sám od sebe, ale mluvím, jak mě naučil Otec. (Jan 8, 28)

Otče náš, jenž jsi na nebesích,
posvěť se jméno tvé.
Přijď království tvé.
Buď vůle tvá jako v nebi, tak i na zemi.
Chléb náš vezdejší dej nám dnes.
A odpusť nám naše viny,
jako i my odpouštíme našim viníkům.
A neuveď nás v pokušení,
ale zbav nás od zlého.
(Neboť tvé je království i moc i sláva navěky.)
Amen.

6. DOBROŘEČENÍ

Vybídnutí autora listu Židům: (srov. Žid 11, 17–19; 12, 1b–3; SNC+jäg)

„Bůh vznesl na Abrahama neuvěřitelný požadavek: Přál si, aby obětoval svého jednorozeného syna Izáka. Abraham se k tomu poslušně rozhodl a Bůh mu Izáka vrátil jako obraz budoucího vzkříšení. Odložme proto všechno, co nás tíží a zdržuje, i hřích, ve kterém můžeme snadno uvíznout, a vytrvale pospíchejme k cíli. Dívejme se přitom na Ježíše, který je zdrojem i obsahem naší víry. Uvažte, s jakým odporem ze strany hříšníků se setkal a jak trpělivě jej nesl. Neochabujte tedy a neklesejte na mysli!“

Účastníci se zehnaají znamením kříže:

V: Dej nám, Bože, své požehnání,
chraň nás všeho zlého a doveď nás do života věčného.

O: Amen.

V: Dobrořečme Pánu.

O: Bohu díky.

V ideálním světě by nyní následovalo slavnostní pohoštění.

„Země ti bude plodit trní a bodláčí... V potu tváře budeš jíst chléb.“ (Gn 3, 18a.19a) „Jestliže tedy vy, třebaže jste prachbídní, umíte dávat svým dětem dobré dary, čím spíše nebeský Otec dá Ducha Svatého těm, kdo ho prosí!“ (Lk 11, 13)